

IDROK

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

Norqulova Farangiz

Tel: +998976947881

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

Xujamqulova Maqsuda

Tel: +998507597010

Annotasiya: Ushbu maqolada idrok haqida va uning turlari tasniflanishi uning o'ng doirasidagi o'rni haqida yozilgan.

Аннотация: В данной статье говорится о восприятии и его месте в правильном кругу, классификации его видов.

Abstract: This article discusses perception, its classification into types, and its place in the right sphere.

Kalit so'zlar: Vizual, sensor, faktor, qayta tiklash, subektivlik, moslashuvchanlik.

Ключевые слова: Зрение, сенсор, фактор, восстановление, субъективность, адаптивность.

Keywords: Visual, sensor, factor, restoration, subjectivity, adaptability.

Kirish. Idrok — bu insonning tashqi muhitdan olingan ma'lumotlarni qabul qilib, ulardan xulosa chiqarish, analiz qilish va qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Idrok insoniyatning aqliy faoliyatining markaziy tarkibiy qismi bo'lib, u bilimlarni olish, saqlash, eslab qolish va ishlatish kabi jarayonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada idrokning mohiyati, uning inson rivojlanishidagi o'rni va idrok jarayonining qanday amalga oshishi haqida so'z yuritiladi.

Asosiy qism. Idrokning mohiyati Idrokning asosiy vazifasi tashqi dunyo haqidagi ma'lumotlarni qabul qilib, ularni anglash va baholashdir. Inson miyaning turli qismlarida sodir bo'ladigan psixologik va neyrofiziologik jarayonlar orqali atrof-muhitni idrok etadi. Idrokda sezgilar, eshitish, ko'rish, hidlash, ta'm bilish va tegish kabi his-tuyg'ular muhim rol o'ynaydi. Ushbu sezgilarni qabul qilib, inson ularni tanib, to'g'ri baholaydi. Idrokning turli jihatlari.

Vizual idrok: Ko'rish idroki odamlarning atrof-muhitni tasavvur qilishda asosiy rol o'ynaydi. Ko'z orqali olinadigan ma'lumotlar miyaning vizual markazlariga yetib boradi, va bu markazlar orqali tasvirlar shakllanadi. Eshitish idrok: Eshitish organi orqali aylanadigan tovushlarni qabul qilish va tushunish jarayoni. Tovushlarning kelishi, kuchi va ta'sirini insonning aqliy jarayonlariga asoslanib idrok qiladi.

Sensorli idrok: Bu idrok turi teginish va boshqa sezgi organlari yordamida tashqi dunyo haqida ma'lumot olishni o'z ichiga oladi. Idrok va qaror qabul qilish. Idrokning ma'lum bir kontekstda amalga oshishi qarorlar qabul qilish jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. Odamlar ko'pincha idrok qilish orqali o'z xatti-harakatlarini rejalashtiradilar. Masalan, biror narsaning rangi, shakli yoki holati haqida o'ylash orqali ular ma'lum bir qarorga keladilar. Shu tarzda, idrok kishilarga kelajakdagi natijalarni oldindan bashorat qilish va ularga mos ravishda javob berish imkonini beradi. Idrokning rivojlanishi va omillari. Idrok faqat biologik faktorlar bilan cheklanmaydi. Uning rivojlanishiga turli omillar, jumladan, ijtimoiy, madaniy va atrof-muhit faktorlari ta'sir ko'rsatadi. Dastlabki yoshda bola o'zining sezgilarini rivojlantirib, boshqalar bilan muloqot qilish orqali idrokni yanada chuqurlashtiradi. Yoshi kattalashgan sari, uning tajribasi va bilimlari idrok jarayoniga qo'shilib, murakkabroq qarorlar qabul qilishni ta'minlaydi.

Idrok va noto'g'ri xulosalar. Idrok, albatta, mutlaqo mukammal emas. Ba'zida odamlar noto'g'ri ma'lumotlar asosida qarorlar qabul qilishlari mumkin. Bu noto'g'ri xulosalar, masalan, o'z fikrini tasdiqlovchi ta'sir (confirmation bias) yoki o'z-o'zini tasdiqlash tendensiyasi natijasida yuzaga keladi. Shu bois, idrokni takomillashtirish va unga tayanib to'g'ri xulosalar chiqarish juda muhimdir. Idrokning xususiyatlari. Idrok insonning tashqi dunyo haqidagi ma'lumotlarni qabul qilib, ular asosida xulosa chiqarish va qarorlar qabul qilish jarayonini tashkil etadi. Idrokning bir qator o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lib, ular uning samarali va to'g'ri ishlashini ta'minlaydi. Quyida idrokning asosiy xususiyatlarini keltirib o'tamiz:

Tanqidiylik

Idrok tanqidiy va tahliliy fikrlashni talab qiladi. Inson har xil ma'lumotlarni qabul qilganidan so'ng, ularni to'liq tahlil qilish, ular orasidagi bog'lanishlarni aniqlash va turli jihatlarni hisobga olish orqali haqiqiy va to'g'ri xulosaga keladi. Tanqidiy idrok jarayonida noto'g'ri yoki keraksiz ma'lumotlarni ajratish ham muhimdir.

Sub'ektivlik

Idrok har bir kishiga xosdir va u insonning ichki tajribalari, his-tuyg'ulari, bilimlari va ilgari olingan tajribalariga asoslanadi. Shuning uchun bir xil vaziyatni bir necha inson turlicha idrok etishi mumkin. Bu xususiyat idrokning sub'ektiv tabiati sifatida tushuniladi.

Qayta tiklanish

Idrokning yana bir muhim xususiyati shundaki, u qayta tiklanish jarayoniga ega. Ya'ni, odam biror narsani birinchi marta ko'rganida yoki sezganida, u darhol barcha ma'lumotni to'liq idrok etmasligi mumkin. Biroq, vaqt o'tishi bilan va tajriba orttirilgan sari, ma'lumotlar yanada aniqroq va to'liq idrok etiladi.

Tanlash va ajratish

Idrok jarayonida odam atrof-muhitdan kelgan ko'plab ma'lumotlarni tanlaydi va ajratib ko'rib chiqadi. Har bir inson bir nechta imkoniyatlardan faqat o'ziga kerakli ma'lumotlarni tanlaydi. Bu xususiyat insonning muhitni va vaziyatni anglashdagi farqlarini ochib beradi.

Moslashuvchanlik

Idrokning moslashuvchanligi insonning yangi ma'lumotlarga va o'zgaruvchan sharoitlarga mos ravishda idrok qilish qobiliyatini bildiradi. Inson o'zining mavjud bilimlari va tajribalari asosida yangi ma'lumotlarni qabul qilib, ularga mos ravishda javob beradi. Bu idrokning o'zgaruvchan va dinamik tabiatini anglatadi.

Kreativlik va ijodkorlik

Idrok ijodiy jarayonlarni o'z ichiga oladi, chunki inson o'zining idroki orqali yangi fikrlar, tushunchalar yoki echimlarni ishlab chiqishi mumkin. Bu ijodiy idrok o'ziga xos va yangi narsalarni tushunish yoki yaratish qobiliyatini talab qiladi.

Ko'proq ma'lumotga qiziqish

Idrokning yana bir xususiyati bu insonning atrofdagi dunyo haqidagi qiziqish va yangi bilimlarga intilishi. Insonlar, o'z idroki yordamida yangi narsalarni o'rganishga harakat qiladilar, bu esa ularning bilim doirasini kengaytiradi.

Emotsional ta'sir

Idrokda emotsiyalar ham muhim rol o'ynaydi. Insonning his-tuyg'ulari, kayfiyati va hissiyotlari idrok jarayoniga ta'sir qilishi mumkin. Masalan, qo'rquv yoki hayajon holatida odamlar tasavvur qilish, o'ylash va qaror qabul qilishda farq qilishi mumkin. Idrok inson aqliy faoliyatining markaziy tarkibiy qismi bo'lib, uning bir qator xususiyatlari bor. Har bir xususiyat insonning dunyoni qanday idrok etishiga, ma'lumotlarni qanday qayta ishlashiga va qarorlar qabul qilishiga ta'sir ko'rsatadi. Idrokning bu xususiyatlarini tushunish, uning yanada samarali ishlashini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa. Idrok inson aqliy faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, har bir insonning atrofdagi dunyoni tushunish va unga mos ravishda xatti-harakatlar qilishiga imkon yaratadi. Idrok jarayonining aniq va to'g'ri amalga oshirilishi insonning hayotiy faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi. Bu boradagi tadqiqotlar va tajribalar idrokni to'g'ri anglash va uni o'rganish imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "Psixologiya asoslari" - O. A. Kon
2. "Falsafa va psixologiya" - R. L. Gregory Gregory
3. "Kognitiv psixologiya" - Eysenck, M. W.
4. "The Oxford Handbook of Cognitive Psychology" - Daniel J. Levitin
5. "The Psychology of Perception" - Richard L. Gregory
6. "Cognitive Psychology: A Student's Handbook" - Michael W. Eysenck
7. "Sensation and Perception" - E. Bruce Goldstein